

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

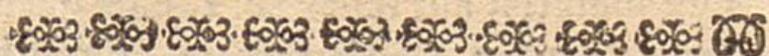
De Ivstitia Et Contractibvs

Vindalium, 1646

Cap. VII. De vitiis religioni oppositis ad irreligiositatem, seu defectum
spectantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38850

nocandum dæmonem, eo fine vt ab illo certior fiat de loco in quo maleficij signum latet. Si verò arte dæmonis iam id nouit, potes illius scientia vti in tuū commodum: & licet ille peccauerit talem scientiam comparando, laudabiliter tamen ea vti potest, ob finem honestum, qualis est ablatio signi ad nocendum appositum; quemadmodum meretrix potest cum laude, in pios vsus insumere pecunias turpiter acquisitas.

CAPVT VII.

De vitijs religioni oppositis, ad irreligiositatem. seu defectum spectantibus.

CONCLUSIO I.

PRima species irreligiositatis est tentatio Dei.) De hac agit S. Thomas 2 2. quæst. 97. per quatuor articulos, quorum 1. docet: tentare esse propriè experimentum sumere de eo qui tentatur, idque duobus modis posse fieri nempe verbis, & factis; & quidem vel expressè, vt dū quis dicto, vel facto intendit experimentum sumere de ali-

quo; vel interpretatiuè, quando scilicet, et si non intendat experimentum sumere, dicit tamen aut facit aliquid, quod ad nihil aliud videtur ordinabile, quàm ad experimentum sumendum. Vnde colligit. 1. eum expressè verbis Deum tentare, quia ea intentione aliquid à Deo postulat, vt exploret Dei scientiam, potestatem, vel voluntatem: factis verò, quando per ea quæ facit, intendit experimentum sumere diuinæ potestatis, siue pietatis; aut scientiæ. 2. eum quasi interpretatiuè Deum tentare, qui et si non intendat de Deo experimentum sumere, aliquid tamen petit, vel facit, ad nihil aliud vtile, quàm ad probandam Dei potestatem, vel bonitatem, vel cognitionem. 3. quando propter aliquam necessitatem, vel utilitatem quis se committit diuino auxilio, in suis petitionibus, vel factis, hoc non esse Deum tentare, sed quando hoc fit sine necessitate, vel utilitate. Vnde in responsione ad 2. docet, Sanctos suis precibus miracula facientes, non tentare Deum: quia ex aliqua necessitate, vel utilitate mouentur ad petendum diuinæ potestatis effectum. Et idem affirmat in responsione ad 3. de prædicatoribus, interdum ex graui causa, subsidia temporalia

DE IVSTITIA. CAP: VI. 289
temporalia pratermittentibus, vt verbo
Dei expeditius vacent.

Articulo 2. docet, tentare Deum ad
hoc, vt ipse tentans agnoscat Dei vir-
tutem, esse peccatum: si quis autem ad
hoc experimentum sumat eorum, quæ
ad diuinam perfectionem pertinent, non
vt ipse cognoscat, sed vt aliis demon-
stret, hoc non esse tentare Deum. Qua-
ratione Apostoli petierunt à Domino
Act. 4. vt in nomine Iesu Christi fierent
signa, ad hoc scilicet vt virtus Christi
infidelibus manifestaretur.

In responsione tamen ad 2. aduertit,
duplicem esse cognitionem diuinæ bo-
nitatis, vel voluntatis: vnã speculati-
uam, aliam affectiuam, seu experimen-
talem, dum quis experitur in seipso,
gustum diuinæ dulcedinis, & compla-
centiam diuinæ voluntatis. Et quantum
ad priorem illicitum esse dubitare, vel
probare vtrum Dei voluntas sit bona,
vel vtrum Deus sit suavis: non autem
quantum ad posteriorem, de qua intel-
ligitur illud Psal. 33. Gustate, & videte
quoniam suavis est Dominus.

Articulo 3. docet, tentare Deum op-
poni virtuti religionis, quia finis reli-
gionis est, reuerentiam Deo exhibere.
Vnde illa omnia quæ directe pertinent
de Iust. N

ad irreuerentiam Dei, religioni opponuntur, Manifestum est autem quòd tentare aliquem, ad irreuerentiam eius pertinet, nullus enim præsumit tentare eum, de cuius excellentia certus est. Unde sequitur, tentare Deum esse peccatum religioni oppositum. Est autem valdè notandum quod habet in responsione ad 2. eum nempè qui ante orationem, animam suam non præparat, dimittendo si quid aduersum aliquem habet, vel aliàs ad deuotionem se non disponendo; non facere quod in se est, ut à Deo exaudiatur, & ideò quasi interpretatiuè tentare Deum.

Articulo 4. docet, grauius esse superstitionis vitium, quàm tentare Deum quia in peccatis quæ religioni aduersantur, tanto aliquid grauius est, quanto magis diuinæ reuerentiæ aduersatur. At superstitio magis diuinæ reuerentiæ aduersatur, quàm tentatio Dei: cum superstitiosus protestetur errorem, excellentiæ diuinæ contrarium, eique per certitudinem adhæreat; qui verò Deum tentat, verbis, vel factis protestetur dubitationem de diuina excellentia.

Porro ex dictis duo colligi possunt. 1. damnandâ esse consuetudinem illâ, qua quis olim à crimine obiecto se purgare solebat ferro candente, vel aqua

DE IUSTITIA. CAP. VII. 291
feruente. Nam præterquam quòd ea
reprobatur in iure canonico, manifestũ
est in illa contineri, saltem interpreta-
tiuam tentationem Dei, cùm sine neces-
sitate homo exponatur euidenti peri-
culo. Neque refert quòd Numer. 5. mu-
lier de adulterio suspecta purgaret se
aquis amaris hoc enim fiebat iussu Dei,
qui in lege nouatale quid non præce-
pit. Quare vt constet de crimine, vel in-
nocentia non debemus ad miracula re-
currere, sed ad media humana, & ordina-
ria ad hoc ordinata: nempe probationes
testium, iuramentum, &c.

Collige 2. tentationem Dei ex gene-
re suo, esse peccatum mortale, quia gra-
uis irreuerentia erga Deum committi-
tur, quod quis aliquam illius perfectio-
nem, sine necessitate experiri velit. Posse
tamen hoc peccatum esse veniale, vel si
tentatio sit tantum interpretatiua, neque
materia adeò grauis sit, vt reddat actum
mortalem; qualis esset in purgatione
prædicta, propter periculum cui homo
se exponeret: vel ob defectum plenæ
deliberationis, si tentatio sit expressa.

CONCLUSIO II. Secunda
species irreligiositatis, ad contemptum
Dei spectans, est periurium.) De hoc
agit S. Thomas 2. 2. quæst. 98. per

quatuor articulos, quorum 1. docet, falsitatem esse de ratione periurii, quia cum actus morales ex fine speciem sortiantur, & finis iuramenti sit dicti humani confirmatio, cui opponitur falsitas, quæ directè euacuat finem iuramenti: hinc à falsitate præcipuè specificatur peruersitas iuramēti, quæ periuriū dicitur: adeoque falsitas est de ratione periurii. Hinc periurium definiri potest mendacium iuramento firmatum.

Nota ex responsione ad 3. actus morales procedere à voluntate, cuius obiectum est bonum apprehensum. Et ideò si falsum apprehendatur vt verum, erit quidem relatum ad voluntatem materialiter falsum, formaliter autem verum. Si autem id quod est falsum, accipiatur vt falsum, erit falsum & materialiter, & formaliter. Si verò id quod est verum, apprehendatur vt falsum, erit verum, materialiter & falsum formaliter. Vnde in quolibet istorum casuum saluatur aliquo modo ratio periurii, propter aliquem falsitatis modum. Sed quia in vnoquoque potius est id, quod est formale, quam id quod est materiale, non ita est periurus ille qui falsum iurat, quod putat esse verum, sicut ille qui falsum iurat, quod putat esse falsū.

Articulo 2. docet, omne periurium esse peccatum, quia iurare est Deum testem inuocare: pertinet autem ad Dei irreuerentiam, quod aliquis testem eum inuocet falsitatis: quia per hoc indicat, vel quod Deus veritatem non cognoscit, vel quod falsitatem testificari velit. Et ideo periurium manifestè est peccatum contrarium religioni, cuius est Deo reuerentiam exhibere.

Nota ex responsione ad 4. quod quia iuramentum est actio personalis, ille qui de nouo fit ciuis alicuius ciuitatis, non obligatur quasi iuramento, ad seruanda illa quæ ciuitas se seruaturam iurauit: tenetur tamen ex quadam fidelitate, ex qua obligatur, vt licet sit socius bonorum ciuitatis, ita etiam fiat particeps onerum. Canonicus verò qui iurat se seruaturam statuta, edita in aliquo collegio, non tenetur ex iuramento ad seruandum futura, nisi intenderit se obligare ad omnia statuta, præterita, & futura; Tenetur tamen ea seruare, ex ipsa vi statutorum, quæ habent vim coactiuam, ex 1. 2. quæst. 96. artic 4.

Articulo 3. docet, periurium secundum suam rationem, esse peccatū mortale, quia propter quod vnumquodque:

tale, & illud magis: videmus autem ea quæ ex se sunt peccata venialia, vel bona ex genere, si in contemptum Dei fiant, esse peccata mortalia: vnde multo magis quod de sui ratione pertinet ad contemptum Dei, est peccatum mortale. Periurium autem de sui ratione importat contemptum Dei: ex hoc enim importat rationem culpæ: quia ad irreuerentiam Dei pertinet. Vnde manifestum est quòd periurium, ex sui ratione est peccatum mortale.

Notandum autem pro praxi, ex responsionibus ad argumenta, 1. eum qui non implet quod coactus iuravit, periurium incurrere, & mortaliter peccare. 2. eum qui iocosè peierat, non vitare diuinam irreuerentiam, sed quantum ad aliquid magis augere; & ideo non excusari à peccato mortali. Quod intellige, modo iocus ille non excludat intentionem iurandi, 3. eum reputari magis infamem ipso iure, qui frangit iuramentum promissorium solemniter factum, quam eum qui in iuramento assertorio falsum asseuerat; quia in illius est potestate, postquam iuravit, vt det suo iuramento veritatem, quod non contingit in iuramento assertorio.

Articulo 4. docet, eum non peccare, qui pro seipso tanquam persona priuata,

exigit iuramentum ab aliquo, quena nescit falsum iuraturum: secus verò si id sciat. Eum tamen non peccare, qui tanquam persona publica, exigit iuramentum ab aliquo, secundum ordinem iuris, ad petitionem alterius, siue sciat eum falsum iuraturum, siue verum. Quia non tam ipse postulat iuramentum, quàm is ad cuius instantiam illud exigit.

Nota 1. ex hoc discursu videri consequens, eum peccare, qui vt priuata persona instat apud Iudicem, vt aliquis iuret, quem scit falsum iuraturum. Quod tamen non caret difficultate, quia ex communi sententia, non est intrinsecè malū, petere ex graui causa, iuramentum ab eo quem probabiliter scimus peieraturum; quia hoc non est inducere ad periurium, sed ad iuramentum veritatis, quæ inductio mala non est, esto alter ex propria malitia ea abutatur, iurando falsum. Vt ergo ista concilientur, dic, S. Thomam loqui de eo, qui sine causa legitima peteret iuramentum, ab eo quem sciret peieraturum; vel qui determinatè ab eo exigeret, vt iuraret, quod sciret esse falsum; quia sic directè ad peccatum induceret, quod semper malum est, & contra charitatè proximo debitam.

Nota 2, ex respons. ad 4. licere quidem eius, qui per falsos Deos iurare paratus est, iuramentum recipere, non tamen licere eum inducere, vt per falsos Deos iuret. Quæ postremo verba ita sunt accipienda; vt sit peccatum mortale, aliquem inducere ad iurandum determinatè, per falsos Deos; quia cum ita iurare, sit peccatum mortale, erit etiam mortale ad id directè inducere. Non tamen per se loquendo malum est, petere simpliciter iuramentum ab eo quæ constat iuraturum per falsos Deos: quia hoc est petere rem licitam, quæque potest debite fieri, si nimirum ille iuret per verum Deum, vt potest. Quòd autem ille iuret per falsos Deos, id est, præter intentionem petentis, qui non tenetur cum proprio damno, vitare peccatum alterius.

CONCLUSIO III. Tertium vitium ad irreligiositatem pertinens est, sacrilegium, quo rebus sacris irreuerentia exhibetur.) De hoc agit S. Thomas 2. 2. quæst. 99. per quatuor art. quorum 1. docet, sacrilegium esse rei sacræ violationem, quia sacrum dicitur aliquid ex eo, quòd ad diuinum cultum ordinatur: sicut autem ex eo quòd aliquid ordinatur in finem bonum, forti-

tur rationem boni; ita etiam ex hoc quod aliquid deputatur ad cultum Dei, efficitur quoddam diuinum, & sic ei quædam reuerentia debetur, quæ refertur in Deum: & ideo omne illud quod ad irreuerentiam rerum sacrarum pertinet, ad iniuriam Dei spectat, habetque rationem sacrilegij.

Articulo 2. docet, sacrilegium esse speciale peccatum quia ubicumque inuenitur specialis ratio deformitatis, ibi necesse est quod sit speciale peccatum: quia species cuiuslibet rei præcipuè attenditur secundum rationem formalem illius, non autem secundum materiam, vel subiectum. In sacrilegio autem inuenitur specialis ratio deformitatis, quia scilicet violatur res sacra per aliquam irreuerentiam. Et ideo est speciale peccatum, & opponitur religioni.

Articulo 3. docet, species sacrilegij distingui, secundum diuersitatem sanctitatis rerum sacrarum: tanto enim est grauius sacrilegium quanto res sacra in quam peccatur, maiorem obtinet sanctitatem Tribui autem sanctitatem & personis sacris, & locis sacris, & rebus quibusdã aliis sacris, adeoq; generatim tres sacrilegij species distingui posse.

Nota, ad 1. speciem sacrilegij pertinere, ad violationem votorum personaliū, verberationem personæ Ecclesiasticæ, exactiōem gabellarum, & tributorum à personis Ecclesiasticis, &c. Ad 2. actiones profanas in templis editas, vt nundinationes, peccata specialem fœditatē continentia, vt sunt effusio sanguinis, vel seminis, furtum, &c. Itemque violentam abstractionem personæ è templo, ad quod tanquam ad asylum confugerat. Ad 3. abusum Sacramentorum, maximè verò Eucharistiæ; vasorum, & ornamentorum sacrorum profanationem; Imaginum, vel reliquiarum conculcationem, & fractionem in contemptum Religionis factam, &c.

Dixi, maximè verò Eucharistiæ: irreuerentia enim contra Eucharistiam, est sacrilegium grauissimum inter ea, quæ committuntur contra res sacras, vt indicat S. Thomas prædicto art. 3. Aliqui tamè non improbabiler existimant, peccatum illud constitui in maiori specie irreligiositatis, quā sit sacrilegium: quia Eucharistia est sancta, sicut ipse Deus, vnde ei debetur latria, sicut Deo, & Christo in propria specie. Et consequenter irreuerentia contra Eucharistiam, erit propriè irreligiositas erga

DE IUSTITIA. CAP. VII. 299
Deum, & personam ipsam Christi. Poterit verò dici sacrilegium, concomitanter, quatenus est contra reuerentiam debitam speciebus consecratis, quæ sunt res sacræ

Dixi etiam, Imaginum, & reliquiarum; ista enim possunt considerari, ut sunt instrumenta quædam diuini cultus, quæ ratione ponuntur inter res sacras, ad religionem spectantes. Vnde cum ut sic ad Deum referantur, sicut honor iis exhibitus ad religionem pertinet; ita vice versa eorum profanatio est vitium religioni oppositum, nempe sacrilegium contra res sacras. Si tamen prædicta considerentur, ut sanctos referunt, vel ut sint partes eorum, ibi sistendo, hoc modo pertinent ad obseruantiam sanctis debitam, quæ dulia appellatur, estque virtus inferior religioni; ac proinde eorum contemptus, sub eo respectu, non est sacrilegium, sed peccatum inferius contra duliã.

Articulo 4. docet, in pœnis infligendis duo esse consideranda 1. æqualitatẽ, ad hoc ut pœna sit iusta, ut scilicet in quo quis peccat, per hoc torqueatur, ut dicitur Sap. 11. Et hoc modo cõuenientem pœnam sacrilegi, qui sacris iniuriã infert esse excõmunicationem, per quã à sacris arceatur. 2. vtilitatem, ut scilicet

peccans à peccato arceatur; sacrilegium autem qui sacra non reueretur, non arceri sufficienter à peccando per hoc, quòd ei sacra interdiciuntur, de quibus non curat; adeòque secundù leges humanas adhiberi capitis pœnam; secundù verò statuta Ecclesiæ, quæ mortem corporalem non infligit, adhiberi pœnam pecuniariam. vt saltem pœnis temporali- bus homines à sacrilegiis arceantur.

CONCLUSIO IV. Quartum vitium irreligiositatis; quo res sacræ violantur, est simonia.) De hac agit S. Doctor 2. 2. quæst. 100. per 6. articulos, quorum 1. docet, simoniam esse, studio- sam voluntatem emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali anne- xum; probatque triplici ratione, hoc esse graue peccatum. 1. quia res spiri- tualis non potest aliquo terreno pretio compensari. 2. quia id non potest debi- ta esse venditionis materia, cuius ven- ditor non est dominus, Prælati autem Ecclesiæ non est dominus spiritualium rerum, sed dispensator. 3. quia ven- ditio repugnat spiritualium origini, quæ ex gratuita Dei voluntate proue- niunt.

Vt autem prædictâ definitionem me- liùs intelligas, Nota 1. simoniam dici

voluntatem, quia sicut religio est in voluntate, ita & vitia ei opposita, qualis est simonia. 2. studiosam, qui fit ex deliberatione. 3. emendi, vel vendendi, quibus verbis intelligitur omnis contractus non graciosus, id est, quo res spiritualis cum aliqua re pretio aestimabili commutatur. 4. aliquid spirituale, id est, donum supernaturale siue tale sit essentialiter, vt gratia sanctificans, dona Spiritus sancti. &c. siue causaliter, vt sacramenta, & officia Ecclesiastica; siue effectiuè, quod scilicet habeat ordinem effectus ad prædicta dona supernaturalia, quæ sunt actus gratiarum, ordinum, & officiorum Ecclesiasticorum. 5. additur, vel spirituali annexum, quæ particula intelligitur de annexis spirituali causaliter, nempe sacramentis, & officiis Ecclesiasticis. Idque vel antecedenter, qualia sunt vasa sacra, ornamenta, aliaque necessaria ex institutione Ecclesiæ, ad rectam sacramentorum administrationem. Itemque ius patronatus, præsentationes, electiones, collationes, aliaque id genus quæ ad beneficia Ecclesiastica ordinantur. Vel concomitanter, vt labor qui in Sacramentorum administratione, vel in officiorum Ecclesiasticorum vsu suscipitur. Vel consequen-

ter, vt sunt beneficia Ecclesiastica, quæ supponunt officium diuinum cui annectuntur.

Nota 2. simoniam vulgò diuidi in mentalem, conuentionalem, & realem. Mentalis duplex est, alia enim consistit in solo proposito interno committendi simoniam; alia verò, præter voluntatem simoniacam, addit externam actionem dandi, & recipiendi; in qua tamen malitia simoniæ non appareat. Et in hoc sensu posteriori agitur hic de simonia mentali, cum ea numeretur inter vitia externa, quæ exterius consummantur, & iura de actibus merè internis non iudicent. Simonia conuentionalis est illa, in qua intercedit pactum vel expressum, vel tacitum dandi temporale pro spirituali; quod tamen adhuc executioni mandatum non est ex parte dantis, aut recipientis. Realis denique non modo conuentionem, sed etiam plenam illius executionem complectitur.

CONCLUSIO V. Simonia variis modis committi potest.) Hoc explicat S. Doctor sequentibus articulis. Nam in 2. docet, accipere pecuniam, vel aliquid aliud pecunia æstimabile, pro spirituali sacramentorum gratia, esse crimen simoniæ, quod nulla consue-

DE IVSTITIA. CAP. VII. 303
tudine potest excusari; quia consuetudo
non præiudicat iuri naturali, vel diuino.
Accipere autem aliquid ad sustentationem
eorum, qui sacramenta Christi ministrant,
secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudines
approbatas, non esse simoniam, neque peccatum;
quia non sumitur tanquam pretium mercedis,
sed tanquam stipendium necessitatis.

Vnde in responsione ad 1. monet, quia
nullo modo est peccandum, pro eodem
esse habendum, si Sacerdos absque pretio
baptizare non velit, ac si non esset
qui baptizaret. Et in respons. ad 2. Sacerdotem
non accipere pecuniam, quasi pretium
consecrationis Eucharistiæ, vel Missæ
decantandæ: hoc enim esset simoniacum,
sed quasi stipendium suæ sustentationis.
Et in responsione ad 3. pecuniam non
exigi ab eo qui absoluitur, quasi pretium
absolutionis, sed quasi pœnam culpæ
præcedentis, pro qua fuit excommunicatus.
Et in responsione ad 6. dare pecuniam
pro matrimonio, in quantum est naturæ
officium, licitum esse; in quantum verò
est Ecclesiæ sacramentum, illicitum esse.

Articulo 3. similiter docet, vendere,
aut emere quod spirituale est, in

actibus spiritualibus esse simoniacum: sed accipere, aut dare aliquid pro sustentatione ministrantium spiritualia, secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudinem approbatam, licitum esse: modo desit intentio emptionis, vel venditionis, & aliquid ab inuitis non exigatur, per subtractionem spiritualium, quæ sunt exhibenda: hoc enim haberet quandam venditionis speciem. Addit tamen, spiritualibus gratis prius exhibitis, licite posse statutas & consuetas oblationes, & quoscunque alios proventus exigi à nolentibus, & valentibus solvere, autoritate superioris interueniente.

Vnde in responsione ad 2. monet, prædicantibus, & Deum laudantibus, in celebratione diuini officij, siue pro viuis pro mortuis aliqua dari temporalia, non quasi pretium, sed quasi sustentationis stipendium. Et in respons. ad 3. ait, eum cui committitur spiritualis potestas, quique pro sua sustentatione, statuta stipendia habet ex redditibus Ecclesiæ, ex officio obligari ad usum potestatis sibi commissæ. in spiritualium dispensatione; adeoque pro tali usu non posse aliquid accipere. Item eum qui habet scientiam, & non suscepit cum

hoc officium ex quo obligetur aliis
 vsum scientiæ impendere, licitè posse
 pretium suæ doctrinæ vel consilij acci-
 pere: non quasi veritatem, aut scientiam
 vendendo, sed veluti operas suas locan-
 do. Si autem ex officio ad hoc tenetur,
 quales sunt illi quibus confertur bene-
 ficium, vt clericos Ecclesiæ, & pauperes
 doceant. non posse doctrinam vendere,
 seu pretium pro ea accipere. In res-
 ponsione verò ad 4. aduertit pro ingres-
 su monasterij non licere aliquid exige-
 re vel accipere quasi pretium; licitum
 tamen esse aliquid recipere, pro victu
 personæ in Monasterio recipiendæ. si ad
 hoc non sufficiunt opes Monasterij.

Articulo 4. duo tradit. 1. id quod est
 annexam spiritualibus, quasi ab iis de-
 pendens, seu consequenter vt sunt bene-
 ficia, ex supradictis, non posse vendi:
 quia cum eiusmodi annexa nequeant
 esse sine spiritualibus, iis venditis, in-
 telliguntur etiam spiritualia venditioni
 subiici. Docet 2. quæ sunt annexa spiri-
 tualibus, in quantum ad ea ordinantur,
 seu antecedenter, sicut ius patronatus,
 quod ordinatur ad præsentandum cleri-
 cos, ad Ecclesiastica beneficia; vasa sacra,
 quæ ordinantur ad sacramentorum
 vsum, aliquo modo vendi posse, licet

non inquantū sunt spiritualibus annexa.

In responsione verò ad 3. monet 1. Ius patronatus per se vendi non posse, vel in feudum dari, sed transire cum villa quæ venditur, vel conceditur: Monet 2. simoniam committi ab Episcopo, si ab eo cui beneficiū confert, requirat sibi aliquid exhiberi, de fructibus illius beneficij. Non tamen si antequam beneficium conferat, curet aliquid subtrahi de fructibus beneficij conferendi, vt in pios vsus conuertatur.

Verum vt hæc doctrina clarior euadat, quædam hic obseruanda sunt 1. in beneficio tria esse distinguenda, nempe titulum quo beneficium habetur, ius ob talem titulum, percipiendi fructus ex rebus Ecclesiæ, & fructus ipsos qui percipiuntur. 2. ex his tribus primum, cum sit officium quoddam spirituale, seu ad spiritualia exercenda ordinatum, ex iure ipso naturæ vendi non posse; tertium verò posse vendi, non modo iure naturæ, sed etiam positiuo vt satis potest intelligi ex dictis supra, vbi de decimis. 3. ex probabiliori sententia, secundum illud in quo propriè, & formaliter ratio beneficij consistit, iure naturæ esse inuendibile: quia beneficium non datur nisi propter officium, siue titulum spi-

ritualem ; quare non tantum officium, sed etiam beneficium ipsum videtur esse quid spirituale , adeoque vendi non potest. Confirmatur , quia ius percipiendi fructus, cum intrinsecè fundetur in officio spirituali, non potest perfectè sine illo aestimari , vel intelligi : quare propter reuerentiam rei spirituali debitam, ius ipsum naturæ prohibet, ne vendatur. Quod à pari extendendum est ad pensiones, quæ dantur titulo spirituali. Hinc autem collige , Summum Pontificem non posse vendere beneficia, aut super hoc dispensare, cum ex dictis libro. 1. cap. 2. in iis quæ ad ius naturæ spectant, dispensare nequeat. Potest tamen absque peccato, ius illud percipiendi fructus beneficij, veluti materialiter acceptum, seu non etiam transferendo titulum spiritualem , ex causa rationabili vendere, vt ex iis quæ huius libri cap. 3. de decimis obseruauimus, colligi potest. At verò persona privata non potest vendere alteri beneficium, siue quoad spiritualem titulum , vt à fortiori patet ex iam dictis; siue etiam quoad temporale emolumentum, cum hoc à titulo spirituali separare nequeat.

CONCLUSIO VI. Simonia va-

riis modis circa beneficiorum resignationem, & permutationem committi potest.) Ac primò in resignatione beneficij committitur simonia, tum quando quis renunciat beneficio pro accepta pecunia, tum quando beneficij resignatio fit in manibus Ordinarij, in fauorem tertij, adiecta scilicet conditione. vt aliter non fiat: hoc enim iure Ecclesiastico prohibitum est, tanquam redolens speciem quandam hæreditariæ successionis, adeoque eiusmodi resignatio non nisi in manibus summi Pontificis validè, & licitè fieri potest. Etsi illicitum non sit, factum purè & simpliciter, seu sine vlla conditione aut pacto, resignatione in manibus Ordinarij, eum rogare vt tali personæ dignæ beneficium conferat. Tum quando sub specie permutationis, resignationes fiunt coram Ordinario; vt si Titius renunciet beneficio, in fauorem nepotis Sempronij; & vicissim Sempronius, in fauorem nepotis Titij: hæc enim non est pura commutatio, sed mixta cum resignatione facta in fauorem tertij, quam Ordinarius validare non potest. Tum quando resignatio in fauorem tertij facta, fit cum regressu, aut cum accessu, aut cum ingressu. Dicitur fieri cum regressu, quando resi-

gnanti qui habet titulum, & possessionem beneficii, datur facultas redeundi ad beneficium, si resignatario superuixerit. Cum accessu, quando alicui, qui ob praesens impedimentum, non est capax beneficii, datur facultas accedendi propria autoritate ad beneficium, statim atque impedimentum ablatum erit. Cum ingressu verò, quando habens titulum beneficii, nondum tamen illud possidens, accipit facultatem redeundi ad beneficium, & possessionem illius obtinendi, ex hypothese quòd resignatarius prius moriatur.

Deinde in permutationibus beneficiorum simonia contingit primò, quando permutatio fit sine autoritate superioris, qui non modo est summus Pontifex, sed etiam Episcopus, alique habentes iurisdictionem Episcopalem, modo beneficia Papæ reseruata non sint. Non tamen peccatum est, tractare de tali permutatione facienda, & concludenda autoritate superioris; aut etiam conuentionem concludere, sub conditione expressa, quod superior eam approbauerit.

Secundò simonia est, permutare propria autoritate beneficium, cum pensione aut portione praestimoniali. Non

tamen si talis permutatio fiat cum approbatione Ordinarij, & quæstio sit de pensione clericali, quæ in titulum beneficij erecta est: quia cum talis pensio verum sit beneficium, nihil impedit quin possit Ordinarius, illius permutationem cum beneficio approbare. Quamquam secus dicendum sit de permutatione beneficij, cum pensione etiam clericali, non erecta in beneficium; eo quod ex iure communi, non potest Episcopus approbare beneficij resignationem, factam in fauorem tertiæ personæ; nisi ea tendat ad commutationem beneficij dimissi cum alio beneficio.

Tertiò simonia committitur, quando in permutatione beneficij dignioris, cum minus digno datur pecunia in compensationem inæqualitatis illius spiritualis; quia hoc est dare pretium pro re spirituali. Imò ex probabiliori & tutiori sententia, simoniacum est, prius beneficia quoad redditus inæqualia, purè & simpliciter permutare, absque respectu ad eorum possessiones. Deinde verò per alium contractum, permutare ipsas possessiones, earumque inæqualitatem, data & accepta pecunia ad æqualitatem reducere: quia cum possessiones etiam temporales, titulo spirituali coniunctæ

DE IVSTITIA. CAP. VII. 311

sint, qui eas vendit, cēsetur spirituale vēdere. Quare cū diuisio possessionū à titulo spirituali, iure canonico prohibita sit, ea non nisi Papæ auctoritate fieri potest. Quanquam congruentius videtur, vt compensatio prædicta fiat, impositione pensionis in beneficium pinguius, quàm pecunia numerata; quod etiam in praxi communiter obseruari solet à Romanis Pontificibus.

Vbi nota, etsi ordinariè non possint Episcopi beneficia conferre, cum impositione pensionis; quia beneficia Ecclesiastica integra, & sine fructuum diminutione, iuxta canones conferri debent: interdum tamen iis competere facultatem, beneficio imponendi pensionem aliquam moderatam, vt ad fructus adæquandos in permutatione beneficiorum, & quando id necessarium est ad sustentationem resignantis, vel ad compositionem litis, modo talis pensio non imponatur, nisi ad vitam pensionarij.

Quartò contingit simonia in permutatione beneficiorum, quando permutantes inter se propria auctoritate pascuntur, vt verbi causa eorum alter omnes expensas faciat, quæ requiruntur ad expeditionem bullarum vtriusque be-

beneficii: hoc enim, & similia pacta onerosa, sine consensu superioris facta, reprobantur vt simoniaca.

Quintò, etsi illicitum non sit, priuata auctoritate simpliciter renunciate liti, quæ inter duos mota est, ratione beneficiorum quæ possident; erit tamen simonia, si litigantes transigant, vt vicissim alter alterius beneficium accipiat: quia hîc interuenit beneficiorum permutatio, quæ non nisi auctoritate superioris fieri potest. Et idem dicendum est, quando lite orta super duo beneficia, litigantes paciscuntur inter se, vt vnus vnum possideat, & alter alterum. Item quando lite mota super vno beneficio, datur aliud beneficium litiganti, vt à lite absteat; in his enim casibus habet locum quædam permutatio, aut renunciatio quæ superioris auctoritatem exigit.

Nota generatim quamcunque transactionem in materia beneficiâ, iure canonico esse prohibitam; nisi fiat auctoritate superioris: ad transactionem autem tria requiri. r. vt res de qua agitur, sit dubia, quia si ius esset clarum ex vna parte, ea censeretur, vexationem redimere, potius quàm transigere. 2. vt ex vtraque parte onus aliquod imponatur,

tur,

DE IVSTITIA. CAP. VII. 313
tur, quia aliàs esset donatio, non transf-
actio. 3. vt conuentio fit, ad litem com-
ponendam.

CONCLUSIO VII. Ad redi-
mendam vexationem in iure acquisito,
licet, aliquid temporale dare, non in
iure acquirendo.) Ita sumitur ex S.
Thom. 2. 2. quæst. 100. art 2. ad 5. vbi
hæc habet. Dicendum quòd antequam
alicui acquiratur ius in Episcopatu, vel
quacunque dignitate, vel præbenda, per
electionem, vel prouisionem seu colla-
tionem, simoniacum esset aduersantium
obstacula pecunia redimere: sic enim
per pecuniam, pararet sibi viam ad rem
spiritualem obtinendam. Sed postquam
ius alicui iam acquisitum est, licet per
pecuniam iniusta impedimenta remo-
uere. In quibus verbis continentur duæ
regulæ ab omnibus admixtæ, breuiter-
que hic explicandæ.

Prior est, quando aliquis ius acquisi-
uit in beneficium, aliamue rem spiri-
tualem, non esse simoniam, dare, aliquid
temporale, ad redimendam iniustâ ve-
xationem, quæ ad tale ad ius tollendum
infertur. Ratio est, quia tunc tempora-
le non datur pro spirituali, hoc enim iâ
habetur vt supponimus: sed vt vitetur
iniusta vexatio, quod est quid tempora-
de Deo, O.

le, & pretio æstimabile.

Notandum tamen, vt redemptio vexationis in iure acquisito licita sit, requiri 1. vt ius sit certū & indubitatum, quale censetur quando à peritis cōmuniter iudicatur præcipuum. 2. vt ius illud sit plenum, & non tantum inchoatum: vnde etsi qui ritè electus est, sed nondum confirmatus, possit redimere vexationem, qua in ipsa electione iniuste vexatur: non tamen eam qua futura ipsius confirmationi impedimētum apponitur. Quia in priori modo redemptionis, non acquiritur aliquid spirituale, sed quod acquisitum iam est conseruatur: in posteriori verò, paratur via ad nouum ius spirituale per pecuniam obrinendum, quod planè illicitum est. 3. vt vexatio sit iniusta, quia si iusta sit, sequitur eum qui vexatur, non habere ius satis firmum; adeoque per pecuniã redimendo vexationem, acquirere firmitatem iuris dubii, quod sine simonia fieri non potest. 4. vt quod datur ad redimendam vexationem iniustã sit quid temporale; si enim pro tali redemptione, quæ est temporalis, pretioque æstimabilis, daretur aliquid spirituale, cōmitteretur simonia: vt si ille qui vexatur in beneficio pinguiori, daret minus pingue.

Posterior regula est, simoniam committi, quando datur pecunia, vel aliquid æquivalens, vt quis ante ius acquisitum ad beneficium, aliamue rem spirituales redimat iustam vexationem, qua impeditur ne tale ius acquirat, Ratio est, quia ea non est propria vexatio, sed iustum impedimentum quod alicui obicitur, ne beneficium consequatur. Quare dans pecuniam ad tollendum tale impedimentum, censetur immediatè emere tale beneficium, ad quod per pecuniam viam sibi parare vult.

Quares, an si vexatio illa, qua ius acquirendum impeditur, sit iniusta, liceat eam pecunia redimere. Respondeo cum distinctione, nam si vexans iniuste, obesse quidem potest, non tamen prodesse, licet vexationem redimere: quia hoc aliud nihil est quam, emere liberationem ab iniuria, quod nullo iure illicitum est: si verò non modo obesse, sed etiam prodesse potest, vt si sit de numero electorum, sic non licet vexationem pecunia redimere, vt constat ex praxi, qua tales redemptiones vt simoniacas damnat; quia eo modo directè paratur via ad consequitionem beneficij.

Vnde colligitur 1. non esse illicitum

subornare subornatorem, dando ei pecuniam eo fine, vt non amplius corrumpat electores; esse tamen illicitum dare ea intentione, vt electores moueat ad electionem illius, qui dat pecuniam. 2. non licere ad redimendam vexationem. dare pecuniam concurrentibus ad electionem, præsentationem, nominationem, confirmationem, aut collationem, antequam obtineatur ius illis correspondens; quia per illa confertur ius spirituale, quod sine simonia emi non potest. Hocque extendendum ad eos, qui possunt prodesse quoad possessionem, si ipsum ius in dadium vocetur; quia sic daretur pecunia, non tantum pro possessione, sed etiam pro iure spirituali, cui possessio annexa est. Licet tamen redimere iniustam vexationem, qua quis post plenum ius acquisitum, iniuste à possessione impeditur; & multo magis si post iustam & pacificam alicuius temporis possessionem, conetur quis illum iniuste ab ea deicere.

CONCLUSIO VIII. Non licet dare spiritualia, pro munere quod est à manu, vel ab obsequio, vel à lingua.) Ita S. Thomas quæstionis citatæ art. 5. quod vt intelligas. Nota triplex hic à Theologis distingui munus iam

memoratum. Per munus à manu intelligitur pecunia, & quicquid est pretio æstimabile; per munus ab obsequio intelligitur, obsequium alicui exhibitum: & per munus à lingua intelliguntur preces, & supplicationes factæ in fauorem alicuius. Hoc posito.

Dico i. certum esse simoniam committi, quando datur beneficium pro munere à manu, quia sic spirituale, datur pro temporali, vt supra diximus. Vnde non tantum simonia est, quando datur beneficium pro pecunia numerata, aut numeranda, sed etiam quando datur pro re aliqua quacunque, pecunia æstimabili, verbi causa, pro domo, pro torque, pro equo, &c.

Non tamen est simonia, si munus aliquod offers collatori, ad ineundam illius gratiam, vt postea ex amicitia aut gratitudine beneficium tibi conferat: siquidẽ ad simoniã requiritur, vt spirituale detur pro temporali, ex obligatione iustitiæ: Verum fateor hoc in praxi periculosum esse, tam ex parte dantis, quàm ex parte recipientis: & in foro externo facile præsumi posse, adesse pactum aliquod tacitum, vel saltem affectum simoniacum.

Hic autem notandum est; non esse

simoniam, ex gratitudine, & ad satisfaciendum obligationi quam vocant antidotalem, dare beneficium, aliudue donum spirituale ei, à quo munus aliquod temporale accepimus; non tamen posse sine simonia, eiusmodi obligationem deduci in pactum, ita ut qui beneficium temporale ab aliquo accipit, obligetur ex iustitia, ad vicissim conferendum illi ex gratitudine, donum aliquod spirituale: hoc enim à parte rei aliud nihil est, quàm vera commutatio rei spiritualis, cum temporali, sub ficto nomine donationis gratuitæ concepta. Siquidem ut donatio sit gratuita, nulla debet obligatio imponi donatario: at in dicto casu oppositum contingit; quare ea non est datio gratuita, sed onerosa, adeoque a commutatione minimè distincta. Alias æquè dici posset, esse donationem gratuitam, quando Petrus fingit se dare gratis Paulo equum: ea tamen lege, ut vicissim Paulus se obliget, ad dandam Petro vestem: sanè nemo non videt donationem illà, non nisi verbo tenus esse gratuitam: cum per obligationem Paulo imposità, ratio doni gratuiti destruat. Dicendum etiam erit, in emptione beneficiorum simoniam non committi, nisi ex

ignorantia contrahentium: quia poterit quis numerata pecunia obligare collatorem, ad conferendum sibi beneficium, modo fingat se talem pecuniam dare gratis, simulque non intendat obligare collationem, ad conferendum beneficium ex iustitia, sed tantum ex gratitudine. Ista autem admitti non possunt, cum palliatam, ne dicam expressam simoniam contineant.

Dices, qui beneficium accepit, tenetur ex naturali gratitudine ad remunerationem faciendam: ergo etsi ex pacto ad idem obligetur, non imponitur illi noua obligatio. Vnde tale pactum non debet censeri onerosum, aut pretio æstimabile, adeoque nec simoniacum. Respondeo negando consequentiam, tum quia etsi qui donum accepit, teneatur ex gratitudine vicissim aliquid dare; non tamen speciatim tenetur dare beneficium Ecclesiasticum, aut aliquid cuiusmodi; tum quia licet teneretur dare beneficium, ea obligatio non esset nisi naturalis, cui non satisfaciendo esset tantum ingratus; at quando additur pactum, iam obligatur ciuilitate, & ex iustitia ad conferendum beneficium; ac proinde nisi conferat, reus est iniustitiæ. Sic autem patet, per nouum

illud pactum graue onus, pretioque æstimabile imponi, cōtra statuta Ecclesiæ.

Dico 2. esse simoniam, dare beneficium aut aliquid aliud spirituale, propter munus ab obsequio, seu in compensationem obsequii exhibiti: quia cū tale obsequium sit pecunia æstimabile, & mercedem temporalem mereatur ex iustitia: hoc est dare beneficium, pro remissione debiti pecuniarij, quod profusum illicitum & simoniacum est: Quæ ratio æquè procedit, siue obsequium sit turpe, siue honestum, modo tale sit, vt teneatur quis ex iustitia illud compensare: adeoque beneficium conferat, ad extinguendum tale debitum. At neque necesse est, vt obsequium sit temporale, quia si ratione obsequij spiritualis debetur iustum sustentationis stipendium, simonia est dare beneficium, vt eiusmodi debitum, quod est temporale, remittatur.

Non tamen est simonia, exclusio omni pacto, seruire Episcopo ad consequendam illius beneuolentiam, & ex ea sperare beneficium: quanquam hoc in praxi periculosum videatur, vt ex dictis colligi potest. Neque etiam si Prælatus, soluta famulo iusta mercede, quam illi ob præstita obsequia, ex iustitia debet,

DE IVSTITIA. CAP. VII. 321

ei conferat aliquod beneficium, ad quod est idoneus, quia talis collatio amicitiae, non mercedis titulo fiet.

Quæres I. an sit simonia, conferre aliquod beneficium cum onere exhibendi obsequium temporale, verbi causa, ob legendam Theologiam, vel Grammaticam. Respondeo cum distinctione; nam vel onus illud annexum est beneficio, vel non. si primum, non est simonia conferre beneficium cum tali onere, ut satis constat ex praxi Ecclesiae, quia videmus dari beneficia cum onere docendi, cantandi, exercendi officium sacristæ, &c. Et ratio est, quia hoc non tam est dare beneficium pro onere, quam cum onere, quatenus quælibet res transit cum onere ei annexo: aut certè onus illud non habet rationem pretij, sed tantùm operis cuiusdam, pro quo datur stipendium simul cum spirituali ministerio. Si secundum, collatio beneficij non caret labe simoniæ, quia onus impositum pro futuro tempore, non minùs habet rationem pretij, iustamque compensationem meretur, quàm obsequium antea exhibitum, pro quo tamen beneficium dare non licet, ut patet ex dictis. Verùm id non impedit, quin possit. Prælati salva conscientia, dare be-

beneficium alicui sub spe, quòd ab illo postea ex amicitia, aut gratitudine obsequium aliquod recipiet, vt etiam ex precedentibus perspicuum manet.

Quæres 2. quid dicendum sit de obsequio spirituali. Respondeo 1. dare beneficium pro spirituali obsequio iam exhibito, in duobus casibus esse simoniam, nempe tum quando tale obsequium resoluitur in temporale, quod contingit, quando exhibetur non quidem gratis, nec cum onere orto ex pacto, sed cum eo quod ex iure ipso naturæ imponitur, dandi sufficientem sustentationem obsequia exhibenti. Iam enim debetur stipendiū, quod beneficij collatione compensari non potest. Tum quando ante obsequium spirituale præstitum, initum est pactum conferendi beneficium, in compensationem talis obsequij: licet enim commutatio rei spiritualis, cum spirituali, non sit iure naturæ simoniaca; est tamen spectato iure Ecclesiastico, iuxta quod beneficia, aliaque spiritualia debent conferri absolute, non autem sub conditione alicuius obligationis personalis, vnde.

Respondeo 2. esse simoniam, contra ius Ecclesiasticum, dare beneficium propter obsequium spirituale exhibendum,

DE IVSTITIA. CAP. VII. 323

quod ipsi beneficio annexum non est, & imposita ex pacto, obligatione illud exhibendi: vt si conferens beneficium alicui, eum obliget ad celebrationem tot sacrorum, vel aliquid simile: secus dicendum est, si tale onus beneficio iam annexum sit, vel de nouo à superiore legitimo ei annectatur, quandiu vacat; vt à fortiori ex dictis, de onere temporali beneficijs annexo, colligi potest.

Dico 3. dare beneficium propter munus à lingua, seu ob preces aliasue intercessionis, interdum esse simoniam, aliàs non. Est quidem simonia, tum quando Prælatus confert beneficium alicui ea lege, vt pro illo preces adhibeat, verbi causa, apud Principem; tum quando promittit beneficium, sub conditione adhibendi preces: tunc enim preces adhibitæ sunt munus respectu conferentis, aut promittentis beneficium, suntque aliquid pretio æstimabile.

At verò non est simonia, si roges Prælatum, vt alicui conferat beneficium, aut si Prælatus ipse ob preces beneficium conferat, modo absit pactum aut promissio præcedens; siquidem id non impedit gratuitam collationem benefi-

cij, cum preces, sic spectatæ, non habeant rationem pretij, quo aliquid emittitur, ut patet ex usu communi. Aliunde verò eiusmodi collatio non prohibetur iure Ecclesiastico cum preces directæ ad collatorem, non sint munus respectu illius, sed respectu eius in cuius gratiam beneficium postulatur; adeoque non debeant reduci ad munus à lingua, quod interpretia simoniæ solet constitui.

CONCLUSIO IX. Variæ sunt pœnæ simoniaci.) Nonnullas numerat S. Doctor artic. 6. dicens 1. pœnam condignam simoniaci esse, ut iis bonis priuaretur, quæ per simoniam acquisiuit: quia nullus potest licitè retinere, quæ contra voluntatem domini acquisiuit: Dominus autem, cuius Prælati sunt dispensatores, ordinavit ut spiritualia gratis darentur. Quare qui muneris interuentu spiritualia assequitur, ea licitè retinere non potest. 2. simoniacos tam vendentes, quàm ementes spiritualia aut etiam mediatores, aliis quoque pœnis puniri, scilicet infamia, & depositione, si sint clerici, & excommunicatione, si sint laici. Verùm ad maiorem horum illustrationem.

Nota 1. simoniam mentalem, siue sit
purè

purè mentalis siue etiam sit coniuncta cum actibus externis dandi & accipiendi, non subiacere pœnis in iure latis contra simoniacos; sed sufficere quòd tale peccatum committentes, de eo pœnitentiam agant, vt docent communiter aucthores, post S. Thomam articulo citato, in respons. ad 6.

Nec refert, quòd vsurarius mentalis non acquirat dominium eius, quod datur ultra sortem; adeoque teneatur illud restituere, est enim discrimen, quia soluens vsuras, nihil recipit pro eo quod dat ultra sortem, ac proinde censetur illud dare inuoluntariè. Oppositum autem contingit in simonia mentali, quia pro pecunia data, accipitur spirituale.

Nota 2. ex communiore sententia, pro simonia cõventionali non incurri ipso facto, pœnas iure positiuo latis cõtra simoniacos; quia verba quibus in iure pœnæ imponuntur simoniacis, non significant solas conuentiones, sed ipsam executionem, seu dationem & receptionem, adeoque simoniam realem & completam. Vnde cum pœnæ sint restringendæ, simonia conuentionalis non incurrit ipso facto pœnas latis, siuè sit purè conuentionalis; siuè datum sit pretium, pro re spiritali nondum accepta, siuè denique res spiri-

de Iust.

P

tualis tradita sit, pretium tamen nondum sit exhibitum.

Excipitur autem simonia confidentiæ, etsi non sit nisi conventionalis, qui enim illam commisit, ipso iure excommunicationem Papalem incurrit, priuatur beneficio simoniacè acquisitò, cuius collatio reseruatur summo Pontifici, fitque inhabilis ad illud, & ad cætera omnia. At quamuis etiam priuetur beneficiis & pensionibus ante obtentis, hoc non fit ante iudiciis sententiam; quia nemo tenetur à se abdicare rem, quam iustè possidet, nisi ad id per sententiam cogatur.

Imò, si conuentio postea vtrinque, vel ex parte compleatur, non modo pœnæ tunc incurruntur, sed etiam retrorahuntur ad tempus conuentionis. Ita vt contrahentes censeantur incurrisse excommunicationem, ipso tempore contractus, & beneficij collatio iam ex tunc reputetur inualida. Verùm existimo ista solum habere locum in foro externo, non autem in foro conscientiæ. Quare etsi quando simonia vtrinque completa est, qui beneficium accepit, teneatur statim illud dimittere, non tamen tenetur restituere fructus, quos à tempore contractus percepit, Dixi, vel ex parte, nam in simonia conuentionali pœnæ incurruntur.

tur, quando pretium promissum soluitur siue ex toto, siue ex parte.

Nota 3. etsi beneficium simoniacè acquiritur iure diuino dimittendum non sit, quia simonia non impedit, quin collator habuerit potestatem, & voluntatem transferendi beneficium; & pretium dās, capacitatem & voluntatem illud acceptandi. Constare tamen ex iure Ecclesiastico eiusmodi beneficium dimittendum esse, itemque pretium illius restituendum. Dubium est autem, cuinam restitutio siue beneficij, siue pretij facienda sit. Qua in re.

Dico 1. beneficium simoniacè acquiritur restituendum esse superiori, non autem ei à quo emptum fuit. 2. pretium datum pro beneficio, restituendum esse ipsi danti, si beneficium nondum sit traditum; quia iura non statuunt, vt alteri detur. 3. si beneficium collatum est, pretium restituendum esse Ecclesiæ, quæ iniuriam passa est, vel erogandum in pauperes: non modo post iudicis sententiam, sed etiam ante illam, vt authores communiter ex iure colligunt.